

Sygn. akt VIII *Pa* 226/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Łanowy-Klimek (spr.)
Sędziowie:	Grzegorz Tyrka del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2020r. w Gliwicach

sprawy z powództwa E. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o świadczenie rekompensacyjne z ustawy z dnia 12 października 2017 roku

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 22 sierpnia 2019 r. **sygn. akt** VI P 49/18

zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że oddala powództwo.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel (-) sędzia Jolanta Łanowy-Klimek (spr.) (-) sędzia Grzegorz Tyrka

„v.s.”

Sygn. akt VIII Pa 226/19

UZASADNIENIE

Powódka E. K., po ostatecznym sprecyzowaniu pozwu, domagała się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w J. kwoty 10 000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniach rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Na uzasadnienie swojego stanowiska powódka wskazała, że z związku z nabyciem uprawnień emerytalnych i rozwiązaniem stosunku pracy z pozwaną przed dniem 31

grudnia 2014 roku była uprawniona do bezpłatnego węgla za okres od dnia 23 grudnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w J. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Na uzasadnienie swojego stanowiska pozwana podała, że od 1 sierpnia 2014 roku przejęła od (...) Spółki Akcyjnej jedynie pracowników KWK (...), zaś zobowiązania wobec emerytów i rencistów z tytułu deputatu węglowego i ekwiwalentu z tego tytułu pozostały w (...) S.A., czyli u zbywcy. Dalej wskazano, że powódka kontynuowała pracę u pozwanej i przeszła na emeryturę górniczą (...) Wskazano, że deputat węglowy dla emerytów i rencistów nie jest świadczeniem ze stosunku pracy, zaś zarząd (...) S.A. uchwałą z dnia 30 września 2014 roku nr (...) odstąpił od wypłaty węgla deputatowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku. Dalej wskazano, że zarząd wyszedł z założenia, że w zakresie węgla deputatowego dla emerytów i rencistów u pozwanej nie obowiązują żadne układy i porozumienia płacowe, więc możliwe było podjęcie uchwały w tym temacie a więc czynność jednostronna. Dalej wskazano na uchwałę nr (...) z dnia 19 września 2014 roku którą wypowiedziano porozumienie zbiorowe z 20 grudnia 2004 roku w całości. Pozwana wskazała dalej, iż prawo do deputatu zostało zlikwidowane od dnia 1 stycznia 2015 roku, a powództwa o deputat węglowy dla emerytów KWK (...) zostały prawomocnie oddalone wyrokami Sądu Rejonowego w Gliwicach i Sądu Okręgowego w Gliwicach (odpowiednio VI P 1211/15 i VIII Pa 144/16).

Odnosząc się do treści pozwu złożonego przez powódkę, pozwana wskazała, że powódka opiera swoje roszczenia na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Pozwana podtrzymała swoje stanowisko wyrażone w odmownej decyzji w sprawie rekompensaty, wskazując na brak podstaw do uznania powódki jako osoby uprawnionej do otrzymania świadczenia rekompensacyjnego. Jak wskazała pozwana w przypadku osób, które nie otrzymały deputatu węglowego bądź jego ekwiwalentu pieniężnego do dnia 31 grudnia 2014 roku nie można mówić o utraconych korzyściach, które miały być pokryte przez wypłacenie świadczenia rekompensacyjnego.

Ponadto pozwana podniosła, że należy zauważyć, iż zgodnie z „Instrukcją dla osób uprawnionych” wydaną przez Ministerstwo (...), jednym z niezbędnych warunków do przyznania świadczenia jest otrzymywanie bezpłatnego węgla w naturze lub ekwiwalencie pieniężnym.

W piśmie procesowym z dnia 27 marca 2018 roku pozwana podniosła, że deputat węglowy był wypłacany emerytom do końca 2014 roku a następnie zaprzestano jego wypłacania z uwagi na zawieszenie regulacji statuujących to uprawnienie. Pozwana wskazała również, że uregulowania prawa do deputatu węglowego emerytów KWK (...) przestały budzić wątpliwości po wyrokach w sprawach Sądu Rejonowego w Gliwicach VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16, z których wynika, że postanowienia porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku nie mają zastosowania do uprawnień pracowników do bezpłatnego węgla deputatowego po przejściu przez nich na emerytury. Wyroki te, jak wskazano dotyczyły również deputatu za 2014 roku, ale zapadły już po wypłacie ekwiwalentu tym emerytom, którzy zgłosili stosowne wnioski dotyczące deputatu (a właściwie jego części) za 2014 rok. Dalej wskazano, że uchwałami nr (...) (...) z dnia 30 września 2014 roku oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku Zarząd (...) S.A. odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w roku 2015 i dalej począwszy od 2016 roku. Ostatecznie pozwana odstąpiła od wypłacania deputatu tzw. emeryckiego od 1 stycznia 2015 roku. Jednocześnie pozwana przyznała, że powódce został wypłacony ekwiwalent proporcjonalny do okresu przebywania na emeryturze.

Postanowieniem z dnia 28 maja 2018 roku postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszono na zgodny wniosek stron. Kolejno postanowieniem z dnia 31 stycznia 2019 roku postępowanie zostało podjęte.

Wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2019 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. na rzecz powódki E. K. kwotę 10.000zł (dziesięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 lipca 2019 roku do dnia zapłaty, tytułem świadczenia rekompensacyjnego z ustawy z dnia 12 października 2017 roku (pkt 1 wyroku), oddalił powództwo

o ustawowe odsetki za opóźnienie w pozostałym zakresie; (pkt 2 wyroku) zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.350,00zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3 wyroku) i nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – kasa Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 500,00 zł (pięćset złotych) tytułem opłaty stosunkowej od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona z mocy ustawy (pkt 4 wyroku).

Sąd I instancji ustalił, że powódka w okresie od dnia 16 marca 1979 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku była zatrudniona w (...) Spółce (...) na podstawie umowy o pracę, ostatnio na stanowisku sortowniczy węgla i kamienia pmw na powierzchni.

Stosunek pracy powódki ustał na mocy porozumienia stron w związku z przejściem na emeryturę. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 5 stycznia 2015 roku przyznano powódce emeryturę od 1 grudnia 2014 roku wskazując jednocześnie w tej decyzji, że należność w zakresie emerytury od 1 grudnia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku będzie przekazana wraz ze świadczeniem za styczeń 2015 roku.

Do dnia 31 lipca 2014 roku pracodawcą powódki była (...) S.A. w K.. Zgodnie z załącznikiem nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku byłym pracownikiem, których stosunek pracy został rozwiązany z (...) S.A. w K. po dniu wejścia w życie (tj. po dniu 1 stycznia 2005 roku) w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługiwał bezpłatny węgiel w wymiarze 3 ton rocznie (§ 3 Załącznika). Bezpłatny węgiel przysługiwał na wniosek uprawnionego od dnia nabycia prawa do emerytury, renty, renty rodzinnej lub świadczenia przedemerytalnego określonego w decyzji organu uprawnionego do przyznania tych świadczeń.

Z dniem 1 sierpnia 2014 roku nowym pracodawcą powódki w trybie art. 23¹ k.p. została pozwana spółka w związku z nabyciem w dniu 31 lipca 2014 roku od (...) S.A. w K. zakładu (...). Pozwana spółka przejęła tylko czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, natomiast byli pracownicy KWK (...) zostali przyporządkowani do Zakładu (...) S.A. w K.. Przez okres jednego roku od daty zbycia KWK (...) pracownicy tej kopalni mieli zachowane dotychczasowe warunki płacowe.

Sąd Rejonowy ustalił, że zarząd (...) S.A. odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów od 2015 roku. Odbędzie się to mocą uchwał zarządu spółki, a to: nr (...) z dnia 30 września 2014 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty w roku 2015) oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty począwszy od 2016 roku).

Powódka złożyła wniosek o przyznanie deputatu węglowego. Pozwana dokonała wypłaty ekwiwalentu proporcjonalnie do okresu przebywania powódki na emeryturze w 2014 roku, w kwocie 43,37 zł (okoliczność bezsporna przyznana przez pozwaną w piśmie procesowym z dnia 27 marca 2018 roku). W tym samym piśmie procesowym pozwana przyznała, że do końca 2014 roku prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie zakładów (...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004 roku. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia.

W dniu 17 października 2014 roku Zarząd pozwanej zajął stanowisko, że, że ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za 2014 rok dla emerytów i rencistów pozwanej zostanie wypłacony jednorazowo w październiku 2014 roku.

Powódka złożyła pozwanej wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty za utracony węgiel. Decyzją z dnia 10 stycznia 2018 roku pozwana wydała odmowną decyzję przyznania powódce rekompensaty z ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Powódka nie zgodziła się ze stanowiskiem pozwanej w określonym w odwołaniu terminie i złożyła pozew do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd I instancji zważył, że roszczenie powódki w zakresie świadczenia rekompensacyjnego zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że prawo do deputatu węglowego przyznane zostało pracownikom kopalń na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 roku w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta górnika (Dz.U. z 2013 roku, Nr 2, poz. 13). Wynika ono wprost z § 19 ust. 1 Karty górnika, zgodnie z którym pracownikom objętym przepisami rozporządzenia (m.in. pracownicy kopalń węgla kamiennego) przysługuje deputat węglowy w naturze i ekwiwalencie pieniężnym lub tylko w ekwiwalencie pieniężnym. Nadto § 19 ust. 2 Karty górnika stanowi, że emerytom i rencistom uprawnionym do deputatu węglowego w okresie ich zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych objętych przepisami rozporządzenia oraz wdowom (wdowcom) i zupełnym sierotom po nich przysługuje bezpłatny węgiel opałowy lub ekwiwalent pieniężny za ten węgiel.

Z powyższego, zdaniem Sądu I instancji, wynika, że prawo do deputatu węglowego przyznane zostało dwóm różnym kategoriom osób, których pozycja społeczna i zawodowa jest odmienna. Do pierwszej kategorii osób uprawnionych do deputatu węglowego wchodzi czynni pracownicy kopalń, a prawo to ma status świadczenia związanego z pracą o charakterze wynagrodzenia za pracę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1986 roku, III PZP 36/86, LEX nr 14645). Drugą zaś kategorią osób objęci są emeryci i renciści górniczy (bądź wdowy i zupełne sieroty po nich), którzy pomimo braku pozostawania w stosunku pracy uprawnieni są do świadczenia wynikającego z wcześniejszego zatrudnienia. W ich przypadku deputat węglowy stanowi wyraz szczególnego przywileju przyznanego w związku z wcześniejszą pracą wykonywaną w szczególnie trudnych warunkach pracy. Szczególny charakter tego świadczenia w stosunku do emerytów i rencistów polega na tym, że otrzymują oni świadczenie o charakterze wynagrodzenia za pracę przy braku wykonywania pracy. Deputat węglowy w ich przypadku nie posiada zatem cechy ekwiwalentności. Innymi słowy prawa do bezpłatnego węgla dla byłych pracowników nie można uznać za świadczenie wynikające ze stosunku pracy. Ze względu na swoją specyfikę winno ono być raczej zaklasyfikowane jako świadczenie związane ze stosunkiem pracy. Z tego też względu, patrząc z punktu pracodawcy, wydawanie węgla w ramach deputatów (bądź jego wypłata w formie ekwiwalentu pieniężnego) zwiększa koszty przedsiębiorstwa górniczego i zmniejsza ilość towaru przeznaczanego do sprzedaży i zmniejsza zysk (bądź bezpośrednio stanowi koszt przy wypłacie ekwiwalentu pieniężnego).

Sąd I instancji wskazał, że w świetle art. 11 ust. 1 i art. 17 ustawy z dnia 2 lutego 1996 roku o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1996 roku, Nr 24, poz. 110) Karta górnika zachowała moc do czasu objęcia pracowników, których jej przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nim normowanego – postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy. W przypadku emerytów i rencistów zatrudnionych wcześniej w Kopalni (...) od dnia 1 stycznia 2005 roku źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A., a związkami zawodowymi. Z kolei (...) S.A. z dniem 1 sierpnia 2014 roku przejęła na siebie obowiązek realizacji tego świadczenia jedynie w zakresie uprawnień pracowniczych.

Sąd Rejonowy zauważył, że w piśmie procesowym z dnia 27 marca 2018 roku strona pozwana przyznała jednak, że do końca 2014 roku prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie z zakładów (...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004 roku. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia. Dopiero w późniejszym czasie, po ustaleniach prawomocnych wyroków: Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16 pozwana podniosła, iż zapisy Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie prawa do bezpłatnego węgla nie miały, co prawomocnie w tym wyrokach przesądzono, mocy wiążącej wobec osób niebędących pracownikami (od chwili przejścia na emeryturę), zatem brak było podstawy prawnej wypłaty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd I instancji podkreślił, że okolicznością ujawnioną w sprawie i niekwestionowaną ostatecznie – po przywołanych w sprawie prawomocnych wyrokach w sprawach Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygnaturze VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16 – było, że Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku stosowano jedynie posiłkowo, nadto należy pamiętać, że pracodawca może zwiększyć uprawnienia w tym na podstawie

zasady niedyskryminacji. W decyzji odmawiającej przyznanie powódce świadczenie rekompensacyjnego pozwana nie kwestionowała w żaden sposób samego prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów za 2014 rok.

Ponadto Sąd Rejonowy zaakcentował, że z treści art. 2 ust. 1a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wynika, że utracone uprawnienie do deputatu węglowego dla emerytów mogło wynikać nie tylko z układów zbiorowych pracy, porozumień, ale także innych regulacji, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Odstępując, na mocy uchwały zarządu z dnia 30 września 2014 roku, od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów w 2015 roku (a więc nie wcześniej), pozwana zasięgiem swej regulacji obejmowała zatem także pracowników KWK (...), którym po przejściu na emeryturę faktycznie wypłacała deputat węglowy dla emerytów za 2014 rok. W świetle art. 9 § 4 k.p. i uchwały (...) należy stwierdzić, że pozbawienie prawa do bezpłatnego węgla emeryckiego nastąpiło w 2015 roku (i dalej na mocy kolejnej uchwały), zatem za rok 2014 brak było podstaw do odstąpienia od tego prawa. Pozwana, co zostało wcześniej wskazane, akceptowała posiłkowe stosowanie Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, o czym niewątpliwie świadczy fakt, że powódce za 2014 rok wypłacono proporcjonalnie tzw. ekwiwalent emerycki.

Sąd I Instancji wskazał, że pozwana złożyła do akt sprawy niejako decyzję zarządu pozwanej zaakceptowaną w dniu 17 października 2014 roku. Sąd nie stwierdził, aby podstawą wypłaty świadczenia do bezpłatnego węgla za rok 2014 była właśnie złożona do akt sprawy „decyzja zarządu”. Podniósł, że treść tego dokumentu świadczy, iż jest to „wniosek”, w którym nadto wnioskowano o wyrażenie zgody na wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za rok 2014 dla emerytów i rencistów (...) S.A. w dniu 31 października 2014 roku, a stronom w sprawie znana jest z urzędu okoliczność, że wypłata świadczeń z bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów nie następowała wyłącznie w dniu 31 października 2014 roku. Sąd Rejonowy podkreślił, że sama powódka otrzymała to świadczenie po przejściu na emeryturę, co miało miejsce w grudniu 2014 roku. Z kolei ze złożonych w sprawie uchwał nr 483/ (...) z dnia 30 września 2014 roku oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku wynika, iż spełnione zostały przesłanki z art. 2 ust. 1 litera a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku, w myśl którego za osoby uprawnione uważa się emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Sąd I instancji zaakcentował, że dla istnienia prawa do rekompensaty w myśli cytowanej normy istotne jest uprawnienie do uprawnień z bezpłatnego węgla emeryckiego, co powódka wykazała w sprawie, a pozwana nie kwestionowała w odpowiedzi na pozew (wskazując że uprawnienie to u pozwanej wygasło od 2015 roku).

Sąd Rejonowy zważył, że mając ustalone prawo do emerytury i pobierając emeryturę powódka była uprawniona do ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel na podstawie regulacji, która utraciła moc przed dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (wypowiedziana uchwałami nr 483/ (...) z dnia 30 września 2014 roku oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku).

W świetle powyższych rozważań Sąd I instancji doszedł do wniosku, że na rzecz powódki należało zasądzić od pozwanej kwotę 10 000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego w związku z utratą prawa do bezpłatnego węgla. O ustawowych odsetkach za opóźnienie Sąd orzekł z mocy art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p. zasądzając je od dnia 30 lipca 2019 roku bowiem dopiero w dacie 29 lipca 2019 roku strona pozwana otrzymała z Sądu odpis pisma strony powodowej, w którym pozew został rozszerzony o odsetki. W pozostałym zakresie roszczenie o ustawowe odsetki za opóźnienie, jako niezasadne zostało oddalone.

Ponieważ pozwana przegrała proces, a powódka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego o kosztach zastępstwa procesowego w stosunku do powódki Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § ust. 1 pkt 2 w zw. z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzając od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.350zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 13 (i a contrario z art. 96 ustęp 1 punkt 4) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2019 roku, poz.785), nakazując pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 500 zł (10 000 zł x 5%) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona z mocy ustawy.

Apelację od powyższego wyroku wywiódła strona pozwana. Zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w całości zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczenia rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla przez nieprawidłową wykładnię i przyjęcie, że powódce przysługuje rekompensata za węgiel dla emerytów, pomimo że nigdy prawa tego nie uzyskała, gdyż uregulowania załącznika nr 14 do porozumienia płacowego (...) SA z dnia 20.12.2004 r. nie miały zastosowania do emerytów górniczych, którzy prawo do emerytury uzyskali w okresie od sierpnia do grudnia 2014 r. i prawa do ekwiwalentu za węgiel nie uzyskała, a w ślad za tym nie ma prawa do rekompensaty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd II instancji nie jest związany ustaleniami Sądu I instancji. Oznacza to, że jest on zobowiązany do dokonywania własnych ustaleń, bez względu na to, czy skarżący podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku (tak też: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98). Dokonane ustalenia faktyczne pozwalają Sądowi II instancji ustalenie właściwej podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Innymi słowy, sąd II instancji, bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów, powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu I instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Oczywiście jest, że nienaprawienie tych błędów byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego – zważywszy na istotę wymiaru sprawiedliwości i cele postępowania odwoławczego – nie można zaaprobować

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) – zwanej dalej ustawą – osobą uprawnioną do rekompensaty jest:

- a) emeryt (rencista) mający ustalone prawo do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy), i pobierający to świadczenie,
- b) emeryt (rencista) uprawniony w trakcie pobierania emerytury (renty) do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym,
- c) emeryt (rencista), który został pozbawiony prawa do bezpłatnego węgla, bowiem układy zbiorowe pracy, porozumienia lub inne regulacje utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

B. jest, że powódka ma ustalone prawo do emerytury, którą pobiera. Pozwana wypłaciła powódce ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego za okres po rozwiązaniu stosunku pracy. (...) Spółka Akcyjna w K. odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r) ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia czy powódka będąc emerytem posiadała prawo do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej, które utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Podkreślić należy, że w stosunku do pracowników z KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 r. (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej w K. przez pozwaną w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ kp), nie mają zastosowania przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Zgodnie z art. 241⁸ § 1 k.p. powodce przysługiwały wszelkie pracownicze uprawnienia przewidziane w porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004 roku, ale do końca trwania stosunku pracy. Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku nie ma zastosowania do uprawnienia powodki do bezpłatnego węgla po przejściu pracownika na emeryturę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 3 k.p. nie ma zastosowania, ponieważ reguluje ona sytuację, w której nowy pracodawca, przejmując zakład pracy oprócz pracowników, przejmuje także inne osoby np. emerytów, tj. kiedy w dacie przejścia zakładu przejmowane są także obowiązki względem emerytów. W niniejszej sprawie powodka została przejęta, będąc pracownikiem, i do niej ma zastosowanie wyłącznie art. 241⁸ § 1 k.p.

Należy zwrócić uwagę, że art. 241⁸ § 1 k.p. wprowadza zasadę, że w okresie roku od przejścia zakładu na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 1 k.p. stanowi jedynie o stosowaniu dotychczasowego układu do pracowników, czyli do zakończenia stosunku pracy. Uregulowanie to nie dotyczy okresu po zakończeniu stosunku pracy. Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy (porozumienia) przez poprzedniego pracodawcę po przejściu pracowników do nowego pracodawcy, pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez nowego pracodawcę, albowiem art. 241⁸ § 1 zdanie 2 k.p. stanowi, że postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. W związku z tym wypowiedzenie przez (...) Spółkę Akcyjną w K. prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku – nie miało wpływu na sytuację prawną powodki. Pozwana nie mogła wypowiedzieć porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, bowiem nie była jego stroną.

Powódka nie była uprawniona do ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel na podstawie regulacji, które utraciły moc przed dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Sądowi II instancji wiadomo jest, że w poszczególnych kopalniach należących do pozwanej spółki obowiązują dawne regulacje kształtujące sytuację prawną pracowników, emerytów, rencistów, to jest sprzed powstania pozwanej spółki. W KWK (...) w K. wobec pracowników zastosowanie ma porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku; natomiast w stosunku do pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku brak jest jakichkolwiek regulacji prawnych, w tym normujących uprawnienia do bezpłatnego węgla.

W aktach sprawy znajduje się uchwała zarządu pozwanej z dnia 30 września 2014 roku nr (...). Zgodnie z §1 pkt 2 tejże uchwały, Zarząd (...) SA odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku (k. 22). Należy zauważyć, że uchwała ta nie pozbawiała emerytów (rencistów) uprawnienia do bezpłatnego węgla na stałe, lecz zawieszała to uprawnienie w 2015 roku. Kolejną uchwałą zarządu pozwanej z dnia 14 września 2015 roku, odstąpiono od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów, poczynając od 2016 roku (k. 43). Ta uchwała pozbawiła byłych pracowników pozwanej prawa do bezpłatnego węgla. Wspomniana uchwała mogła odnieść skutek prawny w tych jednostkach organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej, w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom (rencistom) prawo do deputatu węglowego. W KWK (...) w K. nie obowiązywały regulacje, które przyznawałyby prawo do deputatu węglowego byłym pracownikom, którzy nabyli prawo do emerytury (renty) po dniu 1 sierpnia 2014 roku

Podkreślić w tym miejscu należy, że nie stanowi „innej regulacji” jednorazowa wypłata świadczenia bez podstawy prawnej. Fakt wypłaty świadczenia, nie jest równoznaczny z przejściem przez pozwaną obowiązku - stałej wypłaty deputatów węglowych emerytom - wynikającego z porozumienia z 20 grudnia 2004 r., który wcześniej spoczywał

na (...). Jednocześnie uchwała (...) z dnia 30 września 2014 r. przeczy woli stałego przejścia tego obowiązku przez pozwaną, albowiem wynika z niej, iż z uwagi na pogarszającą się sytuację finansową oraz wydobywcą spółki, obniżeniu ulegnie wynagrodzenie pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych oraz deputat węglowy dla emerytów za rok 2015 nie będzie wypłacany. Powyższe potwierdza „wniosek” z dnia 9.10.2014 r, z którego wynika, że z uwagi na trudną sytuację ekonomiczno- finansową Spółki, Zarząd podjął decyzję o zmianie sposobu realizacji wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy dla emerytów za 2014 r. Trudno zatem przyjąć, iż z jednej strony pozwana podejmowałaby działania zmierzające do ograniczania wydatków z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną, a drugiej przejmowała stałą wypłatę świadczenia do którego wypłaty nie była zobowiązana. Ponadto, nie można wywodzić, iż skoro pozwana odstąpiła od wypłaty deputatów węglowych dla emerytów tzn, że wcześniej ten obowiązek wobec byłych pracowników KWK (...) przejęła. Uchwała nie mogła dotyczyć zakładu w którym nie obowiązywała regulacja uprawniająca emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla.

Podkreślić zatem należy, że jednorazowa wypłata świadczenia przez pozwaną, bez podstawy prawnej, nie tworzy „innej regulacji”, o której mowa w ustawie o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Z przeprowadzonego postępowania wynika, iż nie zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki nabycia rekompensaty, o których stanowi art. 2 ust. 1) lit. a) ustawy. Powódka będący emerytem, nie posiadała uprawnień do bezpłatnego węgla na podstawie regulacji (np. układu zbiorowego pracy, porozumienia, innej regulacji), która utraciła moc na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

W związku z powyższym, Sąd II instancji działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

(-) sędzia Magdalena Kimel (-) sędzia Jolanta Łanowy- Klimek (-) sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. Akt VIII Pa 226/19

UZASADNIENIE

Votum separatum

SSO Jolanty Łanowy Klimek

do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 12 marca 2020 r., sygn. akt VIII Pa 226/19

Na podstawie art. 324 §2 kpc zgłaszam zdanie odrębne do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 marca 2020 r., sygn. akt VIII Pa 226/19

W okolicznościach niniejszej sprawy, powódka jest uprawniona do świadczenia rekompensacyjnego w świetle uregulowań ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r.1971) i podzielam w tym zakresie stanowisko Sądu pierwszej instancji.

Po myśli art. 2 ust. 1 lit.a ww. ustawy osoba uprawniona do świadczenia rekompensacyjnego, to emeryt mający ustalone prawo do emerytury i pobierający to świadczenie, uprawniony do bezpłatnego węgla w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Powódka spełnia wszystkie wyżej wymienione przesłanki, a zatem słusznie Sąd pierwszej instancji przyznał jej prawo do świadczenia rekompensacyjnego.

Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że powódka w okresie od dnia 16 marca 1979 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku była zatrudniona w (...) Spółce (...) na podstawie umowy o pracę, ostatnio na stanowisku sortowniczy węgla i kamienia na powierzchni.

Stosunek pracy powódki ustął na mocy porozumienia stron w związku z przejściem na emeryturę.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 5 stycznia 2015 roku przyznano powódce emeryturę od 1 grudnia 2014 roku wskazując jednocześnie w tej decyzji, że należność w zakresie emerytury od 1 grudnia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku będzie przekazana wraz ze świadczeniem za styczeń 2015 roku.

Do dnia 31 lipca 2014 roku pracodawcą powódki była (...) S.A. w K.. Zgodnie z załącznikiem nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku byłym pracownikiem, których stosunek pracy został rozwiązany z (...) S.A. w K. po dniu wejścia w życie (tj. po dniu 1 stycznia 2005 roku) w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługiwał bezpłatny węgiel w wymiarze 3 ton rocznie (§ 3 Załącznika). Bezpłatny węgiel przysługiwał na wniosek uprawnionego od dnia nabycia prawa do emerytury, renty, renty rodzinnej lub świadczenia przedemerytalnego określonego w decyzji organu uprawnionego do przyznania tych świadczeń.

W (...) SA obowiązywało Porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004r. pomiędzy zakładem pracy a organizacjami związków zawodowych, na mocy którego byli pracownicy, których stosunek pracy ustął w związku z nabyciem prawa do emerytury, posiadali prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputat węglowy) w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym.

Z dniem 1 sierpnia 2014 roku nowym pracodawcą powódki w trybie art. 23¹ k.p. została pozwana spółka, w związku z nabyciem, w dniu 31 lipca 2014 roku od (...) S.A. w K., zakładu (...). Pozwana spółka przejęła tylko czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, natomiast byli pracownicy KWK (...) zostali przyporządkowani do Zakładu (...) S.A. w K..

Przez okres jednego roku od daty zbycia KWK (...) pracownicy tej kopalni mieli zachowane dotychczasowe warunki płacowe.

Zarząd (...) S.A. odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów od 2015 roku. Odbyło się to mocą uchwał zarządu spółki, a to: nr (...) z dnia 30 września 2014 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty w roku 2015) oraz nr (...) z dnia 14 września 2015 roku (mocą której postanowiono odstąpić od wypłaty począwszy od 2016 roku).

Powódka złożyła wniosek o przyznanie deputatu węglowego za 2014 rok.

Pozwana dokonała wypłaty ekwiwalentu proporcjonalnie do okresu przebywania powódki na emeryturze w 2014 roku, w kwocie 43,37 zł - okoliczność bezsporna przyznana przez pozwaną w piśmie procesowym z dnia 27 marca 2018 roku). W tym samym piśmie procesowym pozwana przyznała, że do końca 2014 roku prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie zakładów (...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004 roku. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia.

W dniu 17 października 2014 roku Zarząd pozwanej zajął stanowisko, że, że ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za 2014 rok dla emerytów i rencistów pozwanej zostanie wypłacony jednorazowo w październiku 2014 roku.

Obecnie w skład pozwanej wchodzi kopalnie węgla kamiennego: B.-Z.-J., B., K.-S. i P.. U pozwanej nie było żadnych wewnętrznych jednolitych przepisów dotyczących zasad wypłaty świadczeń dla emerytów, lecz były one realizowane w oparciu o regulacje obowiązujące w poszczególnych kopalniach. Na ich podstawie pozwana wypłacała wszystkim swoim emerytom świadczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla do 2014r.

Pozwana wypłaciła wszystkim przejętym pracownikom KWK (...) ,którzy o to wystąpili, ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za miesiące 2014r, w których pracownicy uzyskali status emeryta. Mając na uwadze, że w dokumentacji dotyczącej wypłaty tego świadczenia pozwana powoływała się na Porozumienie z 20 grudnia 2004r. można stwierdzić , że pozwana dobrowolnie zobowiązała się do realizacji deputatu węglowego dla emerytów KWK (...) w zakresie przewidzianym w tym Porozumieniu.

Przyjęcie przez pozwaną tego zobowiązania i faktyczna jego realizacja, oznacza, że powódka spełniła przesłankę „osoby uprawnionej” w rozumieniu art. 2 ust.1 lit.a bowiem jej prawo do bezpłatnego węgla wynikało z „innych regulacji”, o których mowa w tym przepisie.

Istotnym w sprawie jest, że pozwana w toku postępowania nie neguje uprawnienia przejętych pracowników KWK (...), który uzyskali status emerytów do deputatu węglowego za 2014r. a skupia się na tym, że prawo do deputatu zostało zlikwidowane od stycznia 2015r. Zarówno w odpowiedzi na pozew jak i piśmie z 27 marca 2018r. pozwana przyznaje, że powódka jako emerytka nabyła uprawnienie do bezpłatnego węgla w 2014r., analizując przesłanki do świadczenia rekompensacyjnego: „w trakcie pobierania emerytury otrzymywał z przedsiębiorstwa górniczego, z którego przeszedł na emeryturę bezpłatny węgiel w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym (co w przypadku (...) SA dotyczy okresu do dnia 31.12.2014)”.

Podkreślenia wymaga, że na takiej samej podstawie – czyli, jednostronnego zobowiązania - pozwana wypłacała ekwiwalent z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2014r. emerytom pozostałych kopalń wchodzących w jej skład, gdyż nie było u niej żadnej jednolitej regulacji normującej uprawnienia emerytów i respektowane były wewnętrzne przepisy obowiązujące w poszczególnych przejmowanych kopalniach. Emeryci z pozostałych kopalń otrzymali świadczenie rekompensacyjne, o czym pozwana informuje na swojej stronie internetowej. Dlatego , sytuacja powódki nie różni się od sytuacji emerytów z pozostałych kopalń pozwanej.

Ponadto wskazać należy, iż wszelkie wydatki w spółce akcyjnej, w tym w szczególności należącej do Skarbu Państwa, jaką jest pozwana, muszą mieć swoją podstawę prawną, a zatem nie mogą zaakceptować sytuacji stanowiska pozwanej, że wypłacała emerytom z KWK (...) ekwiwalent za bezpłatny węgiel za 2014r. bez podstawy prawnej.

Dodać należy, że uchwała zarządu pozwanej z 30 września 2014r., o odstąpieniu od wypłaty emerytom deputatu węglowego, jak najbardziej dotyczy również emerytów KWK (...), bowiem na tej podstawie pozwana zaprzestała wypłaty deputatu węglowego wszystkim swoim emerytom w 2015r. Przypomnieć należy, że odmowa wypłaty ekwiwalentu z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla w stosunku do wszystkich emerytów, w tym z KWK (...), była spowodowana trudną sytuacją finansową pozwanej, a nie tym, że emeryci z tej kopalni nie byli uprawnieni do tego świadczenia. W pełni uzasadnionym jest zatem twierdzenie, że gdyby nie trudna sytuacja finansowa pozwanej, deputat węglowy dla emerytów KWK (...) byłby nadal realizowany, a zatem błędne jest stwierdzenie, że uprawnienie do tego świadczenia w 2014r. było wynikiem jednorazowej decyzji pozwanej.

Nie można pominąć faktu, że zarząd pozwanej podjął w dniu 14.09.2015r. kolejną uchwałę, na mocy której odstąpił o wypłaty węgla deputatowego emerytom i rencistom począwszy od 2016r. Podobnie jak poprzednia uchwała, dotyczyła ona emerytów i rencistów z wszystkich kopalń pozwanej. W konsekwencji, doszło do trwałej utraty prawa emerytów i rencistów pozwanej do bezpłatnego węgla i chociaż nie nastąpiło to ani w drodze „porozumienia” ani „wypowiedzenia”, nie stanowiło dla pozwanej przeszkody w wypłacie w grudniu 2017r. 35 382 świadczeń rekompensacyjnych uprawnionym osobom. (komunikat na stronie internetowej pozwanej).

Z tych wszystkich względów, mając również na uwadze cel ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, stoję na stanowisku, że powodowie są uprawnieni do przewidzianego w ustawie świadczenia rekompensacyjnego, wobec czego apelacja winna podlegać oddaleniu.

(-) Sędzia Jolanta Łanowy-Klimek